

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
„Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Humedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
ferul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
„Poporul”, „Rucoțana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”,
„Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 16.—, pe 1/2 an K 8.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 31 Octobre 1903.

Nr. 44.

O chestiune de organizare.

În ultima Conferință a Directorilor Băncilor noastre, un valoros membru al ei a lansat o propunere referitoare la o chestiune cu totul nouă, sau mai bine zis: încă nediscutată în publicitate. Este vorba de instituirea unui *Regulament*, prin care să se stabilească „agende, drepturile și datorițele, apoi sfera de activitate a Conferinței, și a Delegațiunii” sale.

Conferința, în urma acestei inițiative, a și invitat Delegațiunea, ca să prezinte propunerile sale în acest obiect cu ocaziunea proximei Conferințe generale. Chestiunea deci n’ar fi de caracter urgent, și până la termenul când va fi să se delibereze, am avea încă destul timp și privilegiu de a ne ocupa de ea.

Dacă cu toate aceste revenim deja acum asupra acestui obiect, o facem din motivul, că este singura chestiune nedebătută în aceasta Revistă dintre toate cu câte s’a ocupat ultima Conferință, și nu va fi fără interes pentru conducătorii singuraticelor Bănci, ca acum, când vor primi hotărârile Conferinței și vor avea să le prezente și în ședințele Direcțiunilor, să fie în cât-va orientați și asupra acestei întrebări.

Dar’ ne îndeamnă la ventilarea chestiunii regulamentului încă și un eveniment mai nou, pe care l-am înregistrat în Cronică numărului nostru din urmă; anume faptul, că ministrul de agricultură nu a aprobat statutele proiectatei Reuniuni agricole a Românilor din comitatul Brașov, cu motivarea: că reuniuni cu caracter național se pot constitui numai ca societăți literare și culturale.

Ni-se va face, probabil, observarea că aceste două lucruri nu au nimic comun, de-

oare-ce Conferința nu vorbește de statute, ci numai de un regulament.

Așa este. Dar’ noi ne temem, și nu fără motive binecuvântate, că ori-cum vom boteza noi fătul zămislit prin deciziunea Nr. XII a Conferinței: „regulament” ori „statut”, — nu e exclusă posibilitatea, ba poate chiar nici probabilitatea, că se vor găsi alții, cari din o asemenea încercare de organizare formală și de caracter permanent, vor trage și ne vor impune consecuențe ce nu vor fi după placul nostru.

Și din această cauză remarcăm cu tot adinsul pățania Românilor din Brașov cu încercarea de a constitui acolo o Reuniune română de agricultură; ba mai mult vom reaminti și un alt cas analog și destul de instructiv.

Vor mai fi între cetitorii noștri și de aceia, cari își vor aduce aminte de încercările dela 1884 de a înființa o reuniune economică regnicolară a Românilor din patrie. Statutele prezentate atunci la locurile competente, de asemenea nu au fost aprobate, și s’a zis că dacă între Români se simte necesitatea unei asemenea asociări, apoi să se facă deosebit pentru singuraticile comitate. Astăzi vedem că guvernul face un mare pas înainte; astăzi nu admite asociările noastre economice nici după comitate. Și face aceasta nu cumva pe baza unor legi mai noue, ci pe baza „unui anex al unei ordinațiuni (Nr. 1508) din anul — 1875!”

Nu intrăm în aprețierea meritorie a acestui lucru, pentru că am trece preste cadrele impuse Revistei noastre prin calitatea ei de organ de specialitate, dar’ nimic și nimeni nu ne poate împedea, de a trage din faptele împlinite învățăturile ce ne privesc pentru viitor.

După această deviere dela obiect, făcută cu intențiunea de a ne da seamă de situa-

țiunea în care ne aflăm, revenim la meritul chestiunii ce ne preocupă.

Chestiunea stabilirii formelor și modalităților asocierii Băncilor noastre, deși după cum am spus, nu a fost încă discutată în publicitate, — nu s'a prezentat acum pentru prim dată cercurilor conducătoare ale institutelor române de credit, ci deslegarea ei li-s'a impus deja cu ocaziunea celei d'întâi Conferențe, când a trebuit să ne dăm seamă de ceea-ce vom și de mijloacele cu cari avem să urmărim scopurile noastre. Atunci însă chestiunea s'a părut foarte simplă și s'a crezut că este pe deplin tranșată prin punctele I și II ale hotărârilor Conferenței din 26 Iunie 1898. S'a ținut anume:

„I. Se află de lipsă și de folos, ca din când în când să se întrunească exmișii institutelor la o Conferență, pentru a discuta situațiunea financiară și economică a acestor institute și a combina măsuri potrivite și uniforme în scopul de a promova dezvoltarea solidă și administrarea corectă a aceloră”; — și apoi

„II. Conferența prezintă delegează din sinul seu 5 membri cu însărcinarea de a urmări situațiunea economică-financiară din țeară preste tot și acea a Băncilor reprezentate în special, a pregăti materialul de discuție pentru conferențele viitoare și a convoca aceste Conferențe când și unde se va simți trebuința”.

Atât numai, și nimic mai mult. Și credem că a și fost destul atât. Pentru-că prin aceste două puncte ale hotărârilor dela 1898 a fost definită și determinată cu toată precisiunea și claritatea întreagă firea și organizația asocierii inițiate cu acea ocaziune, precum și toate atribuțiunile organelor ei: ale Conferenței și Delegațiunii. Anume s'a stabilit prin acele hotărâri caracterul incidental și pur *consultativ* al Conferențelor, cari nu aveau să fie altceva decât întruniri libere și ocazionale ale unui grup de bărbați, încredințați la rindul lor cu agende și misiuni identice, — întruniri în cari acestor bărbați avea să li-se dea ocaziune a se înțelege și stătuți asupra măsurilor și mijloacelor celor mai potrivite pentru realizarea scopurilor în al căror serviciu au fost puși. Aceste Conferențe prin hotărârile dela 1898 nu și-au însușit și arogat *nici o atribuțiune de executivă*, mărginindu-și agendele la rolul unui binevoitor sfetnic și lăsând votul decisiv organelor statutare ale singuraticelor Bănci. De asemenea Delegațiunea nu avea să fie decât un organ vremelnic al Conferențelor, însărcinat mai mult numai cu rolul de mijlocitor

între Conferență și între Băncile reprezentate, și îndatorat a studia și pregăti lucrările Conferențelor viitoare.

În întreagă această organizațiune nu a fost nimic forțat, nimic siluitor. La Conferențe s'au reprezentat Băncile cari au voit, și hotărârile lor le-au observat institutele, căror le-a venit la socoteală să profite de sfaturile ce li-s'au dat.

Și am mers destul de bine în aceste condițiuni; am săvârșit o lucrare rodnică, fără ca cine-va să fie avut motive și privilegiu de a se plânge, pentru-că la această lucrare fie-care a conlucrat când, unde, cum și întru cât a crezut că și servește interesele proprii.

Și acum să ne regulamentăm?

Cari, anume, sunt motivele ce ar reclama *necesitatea* unei regulamentări și cari sunt *foloasele* ce ni le oferă? — Noi nu le vedem. Noi până-acum n'am observat nici un inconvenient, ce s'ar putea reduce la faptul, că nu ni-am impus formalități, și n'am auzit nici din altă parte vre-o plângere pentru asemenea neajunsuri; dar nici nu ne putem închipui ce rost ar avea și ce avantajiu ni-ar asigura încătușarea lucrării noastre în dispozițiunile unei serii de paragrafi.

De altă parte însă ne temem, că regulamentarea ce ni-se propune, ar avea de urmare o mulțime de inconveniente atât în sinul organizației noastre, cât și din afară. Căci considerând chestiunea din primul punct de vedere, e prea probabil că îndată ce vom stabili diferite „agende, drepturi, datorințe și sfere de activitate”, vom crea divergențe și poate vom provoca și conflicte ce astăzi nu ne bântuiesc, și Conferențele noastre, cari până astăzi s'au ocupat în deplină libertate de meritul chestiunilor ce ating interesele Băncilor noastre, în viitor își vor pierde timpul cu deliberarea conflictelor de competență, cu chestiuni hierarhice și diferite alte formalități fără multă importanță și valoare.

Din al doilea punct de vedere însă va trebui să ținem cont și de împrejurarea, că îndată-ce vom da noi Conferențelor noastre și organelor acestora, prin regulamente ori normative, caracterul unei organizațiuni permanente și formale, sau vorbind mai la înțeles: ne vom juca de-a Reuniunea, se vor pute ivi alții, cari ne vor lua de cuvânt și ne vor impune să ținem și B dacă am zis A.

Nici una, nici alta dintre aceste eventualități nu credem să fie în interesul nostru, și de aceea să nici nu ne expunem lor când nici o necesitate reală nu reclamă acest lucru.

Delegațiunea la timpul său va chibzui asupra însărcinării ce i-s'a dat, și-și va înainta

propunerile după-cum va afla de bine. Noi însă ne-am crezut datori, ca încă de acum, când chestiunea se presintă primată a apreiții singuraticelor Bănci, să le atragem atențiunea asupra eventualităților, căror ne-am putea expune prin realizarea regulamentării, ce ni s'a propus, și să dăm expresiune părerii noastre, că interesele Băncilor asociate reclamă să susținem stările de pân'aci. Conferențele să lucreze astfel cum din cas în cas și între împrejurările date vor afla de bine, iar Delegațiunea să se orienteze singur numai după instrucțiunile ce le va primi dela o Conferență la alta. Aceste *instrucțiuni*, observate în mod serios și conștient vor face de prisos ori ce regulament sau normativ.

Dar' dacă e vorba să dăm organizațiunii noastre o închiegare mai solidă și mai eficace, vom ajunge acest scop în mod mai perfect prin fapte, decât prin paragrafi, și anume prin realizarea cât mai intensivă a hotărârilor principale ale Conferențelor.

Bilanțul economic.

Se vorbește și se scrie mult despre bilanțurile comerciale și bilanțurile de plătire, și schimbările acestora se iau ca basă a progresului sau regresului economic. Dacă d. e. așa numitul bilanț al comerțului extern arată un sald activ, sau cu alte cuvinte, dacă am exportat mărfuri în valoare mai mare decât am importat, atunci se dice în general că cu suma saldului activ s'a îmbogățit țeara. Aserțiunea aceasta poate fi greșită din mai multe puncte de vedere, și anume în primul rând pentru aceea, că nu se ține cont de împregiurarea că importul și exportul asupra căror soiuri de mărfuri se extinde și că prin aceea că s'a importat și exportat anumite mărfuri s'a înmulțit oare averea țării, respective oare nu chiar în urma sărăciei s'a forțat exportul, mai departe, că mărfurile importate n'au contribuit la sporirea bogăției naționale mai mult prin aceea, că în loc de a fi consumate în țeară s'au prelucrat, prin ceea-ce valoarea lor a crescut, și cu valoarea lor mărită au fost date mai departe comerțului de export. Tot asemenea nu putem judeca progresul sau regresul economic numai cu ajutorul bilanțului de plată. Pozițiile active ale acestui bilanț le formează valorile plasate de țările străine la noi, sau cu alte cuvinte datorile țărilor străine, iar pozițiile passive le formează valorile noastre plasate în țările străine, adică pretensiunile țărilor străine față de noi. La primul moment se pare corectă aserțiunea, că dacă bilanțul comercial al unei țări este pasiv, cea țeară este indatorată față de țările străine și saldul pasiv arată pierdere sau lipsă de avere. Nici aserțiunea aceasta nu se poate susține în toate cașurile, căci la apreițiarea faptului că saldul activ al bilanțului de plătire înseamnă oare câștig, iar saldul pasiv pierdere, trebuie să se țină cont de mai multe împrejurări. Dacă noi folosim capitalurile imprumutate dela țările străine spre ajungerea unor scopuri productive, și dacă capitalurile acestea aduc venit mai mare decât plătim pentru interesele lor, atunci deficitul aparent în bilanțul de plătire nu însemnează regres economic.

Deci bilanțul comercial și bilanțul de plătire nici considerate singuratic nici împreună, nu se pot folosi pentru măsurarea progresului economic al unei țări. Deja Adam Schmidt a arătat, că bilanțul comercial l-au considerat ca măsurător al situațiunii economice numai mercantiliștii, cari erau de părerea greșită, că toți acei bani, cari es din țeară pentru mărfurile importate, micșorează, din contră toți acei bani, cari intră în țeară pentru mărfurile exportate măresc averea comună. Este curios, că și ađi. după 125 de ani dela apariția lucrării lui Schmidt (1776), se folosesc bilanțurile comerciale și de plătire ca măsurători ai progresului sau regresului economic, deși acestea nu sunt alt-ceva decât nisce conspecte ale circulațiunii de bani și de mărfuri.

Din cele expuse însă nu se poate deduce, că aceste, așa numite bilanțuri, n'ar avé nici un rol la măsurarea averii unei țări, nici aceea, că pentru măsurarea dezvoltării economice n'am posede mijloace potrivite. Bilanțurile comerciale și de plătire da. se pot întrebuința la măsurarea progresului sau a regresului economic, dar numai în legătură cu alte mijloace. Aceste mijloace de asemenea sunt bilanțuri și fac parte constitutivă din bilanțul acela mare, pe care îl putem numi bilanț economic. Deja Schmidt a compus teoria bilanțului de producțiune și de consumațiune, dar numai mai târziu a eșit la iveală, că atât bilanțul de producțiune cât și bilanțul de consumațiune sunt numai mijloace subordonate, și acestea fac parte constitutivă din bilanțul economic, dar ca factori independenți sunt tot atât de nepotriviti pentru măsurarea situațiunii economice, ca și bilanțul comercial și de plătire considerate singuratic. Cu un cuvânt, știința economică și, în legătură cu ea, statistica vor trebui să se desvoale cu mult peste hotarele lor de astăzi, pentru-ca să ne poată pune la dispoziție toate mijloacele necesare la măsurarea stării economice, și ca pe acelea toate să le cuprindă într'un singur instrument, în bilanțul economic.

De exemplu, astăzi încă la puțin le trece prin minte, că bilanțul emigrațiunii formează o parte constitutivă importantă a bilanțului economic; afară de acesta s'ar putea numi încă bilanțul venitului muncitorilor străini și bilanțul despre venitul muncitorilor indigeni, cari lucră în țări străine, apoi bilanțul întreprinderilor din țări străine a căror venite incurg în țeara noastră și bilanțul întreprinderilor din țeară a căror venite însă es din țeară, etc. Din acestea se poate vedé, că pe terenul adunării de date statistice suntem încă departe de acel timp, când ne va fi cu puțință a compune acel bilanț economic, care va ține cont de toate. Adunarea de date spre acest scop încă nici nu s'a început, sau este încă atât de neperfectă, încât nu ne putem basa pe ea; căci nu suntem în stare a ține în evidență nici măcar valorile plasate în străinătate, în urma cărei împrejurări despre așa numitul bilanț de plată se poate dice, că este compus din vânt.

Desvoltarea științelor economice și statistice precum și perfecționarea mijloacelor subordonate lor, ne aduc în continuu mai aproape de țintă, și nu peste mult vom fi în stare a perfecționa statistica emigrațiunii într'atâta, încât ne va fi cu puțință de-a compune bilanțul emigrațiunii. Dar' pentru ca la compunerea bilanțului economic să conlucre toți factorii competenți, va trebui să se fixeze înainte de toate părțile constitutive ale acestui bilanț, adică conținutul lui, și în direcțiunea aceasta aruncă oareși care lumină un op apărut de curând pe piața de cărți germană intitulat: „Handelsbilanz und Wirtschaftsbilanz“, de Dr. N. Niblsch. Con-

form studiului acestuia, bilanțul economic este a se compune din saldurile diferitelor bilanțuri subordonate. Bilanțurile subordonate nu sunt egale în toate țările, căci variază după natura circulațiunii. Bilanțurile subordonate mai importante sunt următoarele:

Bilanțul de producțiune, care la rëndul său iarăși se subimparte în 3 bilanțuri și anume: în bilanțul produselor brute, al semifabricatelor și al fabricatelor.

Bilanțul comericiului intern, care arată, că dintre mărfurile importate și dintre cele produse în țeară, cât a plasat comericiul pe piețele indigene și câte și în ce valoare se mai află încă în magazine.

Bilanțul de consumațiune, al cărui obiect îl formează arătarea consumațiunii interne și saldul bilanțului acestuia ne arată, la cari dintre mărfurile de consumațiune și în ce măsură suntem avisați la import, iar din saldul bilanțului ne convingem de urcarea sau scăderea consumațiunii, precum și despre mărirea valorii consumațiunii.

Bilanțul schimbului de mărfuri, acesta corespunde la bilanțul comericiului extern de acum, care este cel mai perfect dintre toate, cu toate acestea reclamă reforme cu privire la gruparea mărfurilor și în legătură cu aceasta cu privire la fixarea mai corectă a valorii. Reformele acestea le vor provoca tarifele vamale nou specificate.

Bilanțul de plată, numit așa în lipsa unui termen mai bun. Bilanțul acesta arată pretensiunile și datoriile noastre față de străinătate. Compunerea corectă a acestui bilanț este grea, dar nu imposibilă, căci pentru compunerea unui bilanț de plată corect, trebuie să compunem alte bilanțuri subordonate despre circulațiunea de arbitragiu, despre împrumuturile cu scadență scurtă și lungă, despre datoriile de stat și private.

Bilanțul averii naționale; între activele acestui bilanț sunt a se considera părțile de avere cari reprezintă valori aflătoare în proprietatea statului, a comunelor, a persoanelor iuridice și private; iar între pasive figurează datoriile. Saldul acestui bilanț arată valoarea averii curate.

După-cum am mai amintit, unele dintre bilanțuri se compun din alte bilanțuri subordonate, de exemplu părțile constitutive indispensabile la compunerea bilanțului despre schimbul de mărfuri sunt bilanțurile produselor brute, a semifabricatelor și a fabricatelor. Tot din asemenea părți constitutive constă și bilanțul consumațiunii. Dacă toate acestea bilanțuri s'au compus, atunci prin aședarea la locul corăspundător a saldurilor se poate forma bilanțul economic, care ne arată măsura în care s'a dezvoltat din an în an economia unei țări și sporirea averii naționale și va da o direcțiune corectă politicei economice. În posesiunea unui asemenea bilanț vom fi în stare a ne răzima pe fapte pozitive la încheierea de convențiuni comerciale, și se vor evita discuțiunile dese, cari, în lipsa de date pozitive, adese-ori se desvoaltă numai pe basa presupunerilor.

(După M. P.)

Instituțiunea Bursei în Ungaria.

Dintr'un articol al revistei „Erd. Gazda” asupra Bursei din Ungaria dăm aici unele părți:

Importanța național-economică a instituțiilor de comerț este cunoscută tuturor. Astfel și importanța bursei nime nu o poate nega. Ori-cine — chiar și cel mai ultraist agrarian — este convins, că în calitatea ei adevărată bursa este un factor așa de puternic în circulațiunea, statului, încât în lipsa ei averile

'și-ar perde însemnătatea și valoarea pe piața universală. Și cu toate acestea se ridică acuse din toate părțile contra bursei ungare și nu avem absolut nici o încredere în ea. Oare îndreptățite sunt acusele și întemeiată este neîncrederea? Să vedem, să asemănăm bursa din Budapesta cu alte burse; înfațișarea ei exterioară, organizația interioară și afacerile ei cu aceleași părți ale cător-va asemenea instituțiuni străine.

Dacă pășim în hala de bucate a bursei din Budapesta: un sgomot neobicinuit ajunge la urechile noastre. Oamenii se imbuldesc, umblă nervoși încoace și încolo și fac o larmă mare. La câte-va fride întâlnim comercianți serioși, cari, examinând marfa, își aranjează în linisce afacerile. Cești din urmă cultivă afacerile reale cu bani gata, cei dintâi sunt cavalerii afacerilor pe termen. Cred, că sunt ușor de explicat cauzele acestor aparițiuni. Pentru-că scim, că comerciantul, comisionarul sau agentul, care cumpără marfa, pentru-ca să câștige, are să fie liniscit, pentru-că lucrează în vederea unui profit sigur. Tot așa stă treaba și cu oferentii, pentru-că și aceștia cer numai un astfel de preț, ca să realizeze un profit. Dincontră oamenii afacerilor pe termen, nesciind ce aduce viitorul, sunt nervoși ca și cartoforul, care are sume mari în joc.

Bursele din Viena și Praga fac cu totul altă impresiune asupra privitorului. Acolo e iertat a contracta afaceri numai cu bani gata și dispoziția are un caracter cu mult mai liniscit și mai serios. Și chiar și la bursele din Hamburg, Brehma și Berlin, unde bursele de bucate și de bani sunt în aceeași localitate și o bursă este cercetată de un număr îndecit mai mare de oameni, chiar aici acolo nu e o larmă așa mare, ca la bursa de bucate din Budapesta.

La bursele amintite membrii petrec numai o parte mică din zi, circa o jumătate de oră sau o oră întreagă; timpul cel mai mult îl petrec acasă în biuroul de afaceri unde se ocupă de afaceri serioase. Bursa este privită numai ca un loc de întâlnire pentru încheierea de afaceri serioase.

Timpul bursei are loc de regulă după ameași dela o oră până la 2½ ore; deci ține numai o oră și jumătate. Din contră la bursa din Budapesta... afacerile ocupă mai întreg timpul de lucru al zilei. Membrii petrec acolo mai întreagă ziua, dar' afacerile serioase cu bani gata țin și aici numai circa o jumătate de oră; timpul cel îndelungat de afaceri este rezervat numai pentru afacerile pe termen.

Când în anii optzeci camerele de comerț și industrie din Budapesta și Timișoara au cerut... să se caseze afacerile de bucate fictive pe termen, bursa noastră a răspuns că astfel de afaceri la noi nu se fac. ...Și totuși ce vedem? Eldoradul afacerilor pe termen fictive, — un joc de hazard, în țeara, căreia îi lipsese un Monte-Carlo... Afară de morile din Budapesta abia se găsește comerciant sau comisionar, care ar încheia afaceri efective.

Noi nu suntem inimizii afacerilor pe termen efective... dar' nu suntem nici amici lor, pentru-că astfel de specule nu prea sunt controlabile... și scurta o trage numai agricultorul, ...prin scăderea prețului produselor sale.

În Austria sunt cassate cu totul afacerile pe termen, în Germania sunt cassate afacerile fictive... În Austria se bucură foarte de această schimbare, pentru-că bursa a fost curățită de oameni nevrednici, cari — după dîsa unui vestit comerciant vienez — nu cunoscseau marfa, însă în afacerile pe termen făceau jocurile cele mai hazardate, cari au fost spre cea mai mare pagubă a comercianților serioși. În Germania nu au fost tare

obiceinute nici mai înainte afacerile fictive, acum însă ele sunt cassate, și nici chiar afaceri pe termen efective nu se prea contractează. Comerciantul german nu e amic al jocului; lui îi place să-și câștige pâinea și să adune avere prin muncă serioasă și prin afaceri basate pe calculi reali. Krachuri de bursă sau sguduii puternice nu prea duc acolo pe oameni la sapă de lemn.

Circulațiunea bursei de bucate din Budapesta pe lângă organizația actuală a bursei nu oferă avantajii nici agricultorilor nici comercianților serioși. Agricultorilor pentru-că afacerile pe termen aduc scăderea prețurilor, comerciantul însă prin jocul hazardat adesea este influențat și neglijă afacerile reale și serioase.

Dar vedem, că în consiliul bursei agricultorii nici nu sunt reprezentați și acolo ori-ce chestie este privită, tratată și executată în spirit ultra mercantil. Astfel nu e mirare, că agricultorii n'au nici o încredere în instituțiunea bursei. În Austria, unde agricultorii sunt în o proporție cu mult mai mică decât la noi, au reprezentanță lor sistematică și legală. Și în o țeară ca Ungaria, unde 83% ale populațiunii se ocupă cu agricultura, statul nu poate câștiga influință intereselor clasei alcătuitoare în instituția bursei.

Aceste sunt nevoi vechi, eu numai le repet, cine scie a căta oară!?

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 29 Octobree 1903.

Ca totdeauna, așa și anul acesta căutarea în piața internă de bani este la ultimo Octobree mai vie, ca în ori-ce alt timp al anului; cu toate acestea pânăcum căutarea aceasta se mișcă între cadrele normale. Din motivele arătate în numărul nostru ultim însă rezerva împrumutătorilor de bani începe a fi mai pronunțată și îndeosebi în ce privește scadențele mai lungi. În Viena discountul privat, redus după medio la $3\frac{3}{8}\%$, s'a ridicat în zilele din urmă iarăși la $3\frac{7}{16}\%$, ajungând chiar mărimea discountului oficial. Cambii de portofoliu s'au discountat cu $4-4\frac{1}{2}\%$ și mai bine. Este însă foarte probabil că deja după ultimo etalonul va arăta iarăși o tendență de scădere.

În Berlin discountul privat a variat între $3\frac{3}{8}-3\frac{1}{2}\%$, în Paris între $2\frac{3}{4}-2\frac{7}{8}\%$ și în Londra între $3\frac{5}{8}-3\frac{11}{16}\%$, iar în New York s'au putut căpăta bani cu scadență scurtă cu $2\frac{1}{2}\%$.

STATISTICĂ.

Din statistica Ungariei. Conform celor mai recente date statistice în Ungaria au fost agri 11, 929, 923 hectare, din cari s'au sêmănat 10.068,618 hectare, cu bucate au fost sêmănate 8.235,125 hectare, iar din aceste cu grâu 2.936,195 hectare.

Și pe când cultivăm în măsură mare cerealele neglijăm cultura livezilor, pășunilor și vitelor, a poamelor, legumelor și altor plante folositoare; ceea-ce se va vedea din următoarele date:

Elveția are în total 2.574.000 jug. de livezi pășuni de munte, cari nutresc 1,200.000 vite.

Comitatele: Caraș-Severin, Hunedoara, Sibiu, Treiscaune, Odorheiu, Ciuc, Bistrița-Năsăud, Maramureș și Trencin au un teritor de 2.670,000 jugere livezi, pășuni și pășuni de munte, cari nutresc numai 760,000 vite.

Producțiunea de lapte în Elveția se ridică la 16,000.000 hl., în comitatele susnumite la 950,000 hl.

În Elveția valoarea cașului și a laptelui se ridică la K 56,000,000, la noi pe același teritor abia a 17-a parte atăta.

În Elveția se vine din venitul laptelui pe fie-care persoană câte K 32. la noi 90 fileri de persoană. Valoarea totală a nutrețului din Elveția este evaluată la K 586,000,000 la noi este evaluată la K 48,000,000.

Aceste date sunt o dovadă tristă, că economia noastră de vite este din cale afară slabă.

Producțiunea medie anuală de spirit a ultimilor 10 ani a fost în Ungaria în sumă rotundă de 100 milioane grade hectolitre, iar în Austria de 124 milioane 480 mii grade hectolitre.

Media anuală a producțiunii de zahăr în ultimii 9 ani a fost la noi de 931 mii măji metrice, iar în Austria de 7 mil. măji metrice.

Din conservele de poame și legume ce se consumă în țeară producem numai 6.5%, iar 93.6% le primim din Austria.

Industria noastră textilă întrebuințează anual 11,000 m. m. de în și cânepă; din aceste numai 441 m. m. sunt producțiune din patrie, celelalte sunt din Austria.

La fabricațiunea conservelor se întrebuințează anual în țeară 23,000 m. m. de păstăioase. Din aceste 35.5% se aduc din Austria, pentru-că producțiunea noastră nu satisface trebuințele de această natură.

83% ale meiului și 98% ale mazărei trebuincioase în țeară se aduc din străinătate.

Din toate aceste se vede, că agricultura ce noi o facem ađi are trebuință de corectură radicală.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Albina“ institut de credit și de economii în Sibiu. În ședința plenară dela 15 crt. a Consiliului bursei de efecte și mărfuri din Budapesta s'a ordonat cotarea oficială a scrisurilor fonciare de 5% în Coroane ale primului nostru institut financiar, asigurându-se astfel lombardabilitatea ambelor categorii de scrisuri fonciare (în florini și în Coroane) la Banca Austro-Ungară.

CRONICĂ.

La Conferența Băncilor din 19 a l. c. au participat câți-va Domni, al căror nume lipsesce în procesul verbal publicat în Nr. premergător al revistei noastre. Interpeleți asupra acestei împrejurări, venim a răspunde că omisiunea amintită nici decât nu a fost intenționată, ci este a se atribui în primul rând faptului, că unii dintre participanți s'au prezentat cu mare întârziere la Conferență și nu s'au înscris la birou. La oarele $3\frac{3}{4}$, adecă aproape o oară după termenul pentru care a fost convocată Conferența, s'a cetit lista Băncilor asociate și reprezentanții cari s'au înscris cu această ocaziune la birou, au și fost introduși în procesul verbal. În al doilea rând omisiunile din chestiune s'au întimplat în parte și din cauza, că unele Bănci, în mod excepțional, au fost reprezentate prin doi Delegați, și notarul ședinței, ocupat neîntrerupt și ca referent, a notat numai pe unul dintre reprezentanții aceleiași bănci. Pentru întregirea listei Delegaților înșirați în procesul verbal, amintim la acest loc, că între alții au fost de față la

Conferență și dl Dr. N. Vecerdea, dirigentul filialei „Albina“ din Brașov, care a participat și la discuțiune, și dl Toma Haneș, secretarul și șef-contabilul „Făgetanei“. Incât ar lipsi din procesul verbal încă și numele altor Delegați, acestia sunt rugați a se anunța pentru completarea listei participanților.

Depozitele spre fructificare în Ungaria și Austria. Starea depozitelor spre fructificare a crescut în 1902 în mod considerabil atât în Ungaria, cât și în Austria; la noi în urma recoltei bune și în Austria în urma stagnațiunii fondărilor industriale. În Ungaria (fără Croația și Slavonia) creșterea a fost față de anul precedent de K 110 mil. și în Austria de K 241 mil. În anul 1902 caselle de păstrare ungare au realizat un profit net de 21% ale capitalului social, pe când rezervele casselor de păstrare comunale din Austria au crescut cu K 32 mil., reprezentând 9% ale depozitelor. La finea anului 1902 depozitele spre fructificare s'au cifrat în Ungaria cu K 1435 mil. și în Austria cu K 2141 mil., la olaltă cu mai mult de K 3½ miliarde, pe când averea casselor de păstrare s'a întreit aproape în 20 de ani și întrece suma brută a datoriilor de stat.

Goană contra băncilor slovăcesci. Precum se anunță, comisiunea administrativă a comitatului Zólyom în raportul său semestral către ministrul de interne, cere, ca cu considerare la activitatea antipatriotică a institutelor de bani și a asociațiunilor slovăcesci de pe teritoriul acelu comitat, *guvernul să ia măsuri de lipsă pentru supraveghierea acestor institute prin organele statului și cu ocaziunea revisiunii proiectate a legii comerciale, dreptul de control al statului să fie inarticulat în lege.*

Iată la ce pretensiuni absurde duc agitațiunile continue contra institutelor de bani ale naționalităților, căci suntem siguri că pretinsa „activitate antipatriotică“ a băncilor slovăcesci, va consta întocmai ca și aceea a băncilor romănesce și săsesce din promovarea intereselor economice ale poporațiunii și din scoaterea aceleia din ghiarele cămătarilor fără suflet, lucruri pentru cari ar merita mulțamită și nu măsuri excepționale.

Numărul veterinarilor în Ungaria. Conform anuarului asupra igienei animalelor în 1902, la finea anului 1902 erau în Ungaria 1057 veterinari afară de veterinarii militari (în anul 1901 au fost 1012). Dintre acestia 609 au fost de stat (57·5%). 287 susținuți de comune (27·1%), și 161 veterinari privați (15·4%). Dintre *veterinarii de stat* au fost: 6 inspectori regn., 67 municipali, 55 orașenesce și 414 cercuali, 11 au fost distribuiți la oficiul pentru igiena animalelor, 9 la stațiunile de carantină, 17 la tirgul de animale din Budapesta. Dintre *veterinarii comunelor*. 76 au fost aplicați în orașele cu drepturi municipale, 49 în orașele cu magistrat regulat, 74 în comune, 88 în cercuri comunale. Examenul de oficiali veterinari l-au făcut în cursul anului 59 veterinari. În anul școlar 1903/4 s'au înscris la *Academia veterinară* din Budapesta: în cursul I 187 ascultători, în cursul II 97, în cursul III 59, în cursul IV 75, extraordinari 10, în total 428 ascultători. În anul școlar precedent au fost înscrisi în total 333 ascultători.

Însoțire de credit Raiffeisen în Gilău. Sub patronagiul institutului „Economul“ din Cluj s'a înființat o „Reuniune de păstrare și credit, în Gilău, ca însoțire“. Firma e improtocolată la tribunalul din

Cluj. În fruntea însoțirii stă dl Ioan Pop, paroch și protopop onorar în Gilău. Institutul „Economul“ patronează felul acesta de însoțiri și dă îndrumările și statutele necesare celor ce ar dori să înființeze astfel de însoțiri.

O decisiune folositoare. Comitetul Reuniunii învățătorilor români confesionali aparținători diecesei Caransebeșului în ședința sa ordinară ținută în Lugoj la 11 Octobrie n. a. c. a adus — între altele — și următoarea decisiune folositoare:

În adunările despărțemintelor să se pună pond și pe ramul economic ținându-se prelegeri practice din *pomêrit, legumêrit, vierit* etc. și stărind la dezvoltarea interesului pentru ramul economic după cerințele timpului de ați, atât în sinul învățătorimei, cât și în al poporului nostru.

Moșii țărănesce vândute cu toba. În Ungaria s'au vîndut cu toba în 1896 15,012 moșii țărănesce, în 1897 18,857, în 1898 18,070, în 1899 19,930, în 1900 25,466 și în 1901 27,502, și numai prețul moșiilor vîndute în 1901 este evaluat la suma de preste 25½ milioane. Deci în timp de 6 ani s'au vîndut nu mai puțin de 124,821 moșii țărănesce. Aceste date publicate de „Népszava“ din Budapesta sunt o dovadă foarte tristă a situațiunei micilor proprietari din țeară, cari sêrăcesc vêdend cu ochii și ajung din rêu în mai rêu.

ÎNVEȚĂMÎNT.

Reforma învățămîntului comercial. Consiliul regnicolar pentru învățămîntul industrial și comercial a fost însărcinat din partea regimului cu compunerea unui proiect de reformă a învățămîntului comercial. Pentru a satisface acestui ordin consiliul regnicolar s'a adresat la toate cercurile interesate, între acestea și la camera comercială din Budapesta, ca să-și dea părerea. Camera comercială și industrială peștană s'a adresat la rëndul ei lumea comerciale și oamenilor de specialitate. Datele adunate în chipul acesta au fost supuse din partea camerei la mai multe debateri. Resultatele acestor debateri au fost incorporate într'un elaborat; acesta se începe cu o înțroducere, în care se arată însemnătatea branșei instrucțiunei comerciale. Trece apoi la dezvoltarea și organizațiunea de ați a acestui ram de învățămînt. Vorbînd de resultatele obținute până acum în școalele comerciale din patrie arată, că abiturienții abia în contabilitate și aritmetica comercială posed cunoscînțe, cari corespund trebuințelor vieții practice, în celelalte studii de specialitate ca: limbi, corespondență comercială, sciînțe național-economice etc. nu corespund nici pe departe acestor trebuințe. Aproape total le lipsesc abiturienților școalelor comerciale cunoscînțele corespundătoare și spiritul de pătrundere al vieții sociale-economice. Causese acestui manco sciînțific se explică prin aceea, că elevii sunt siliți să se ocupe cu fel de fel de studii secundare, cu o mulțime de memorisări, pense, etc. Motivul principal, care pune pedecă rivnei și sporului în studii este, că partea cea mai mare a elevilor comercialiști, vêd în școalele lor numai un mijloc de a ajunge mai iute la un testimoniu de maturitate și în chipul acesta de a căștiga dreptul de voluntar în armată. Propunerea în școală a diverselor studii nu se face într'o legătură organică unind teoria cu praxa. Nu se învață stenografia și din planurile de învățămînt lipsesc gimnastica. Arătând mijloacele de sanare a rêului, propune în prima linie reducerea

materialului de învățământ. mai ales a datelor, ce elevul trebuie să le învețe de rost ca: date statistice, biografice, formulare de corespondență comercială, formule matematice și aritmetice, lungi definițiuni abstracte etc. Toate acestea le învață elevul numai printru matură, căci îndată ce a părăsit școala îl părăsesc și ele. Studiul lor este timp pierdut, căci nu numai că nu aduc nici un folos, dar împiedică pe elev de a se ocupa mai intensiv cu studiile de specialitate. La studiul limbilor propune ca acesta să nu se împartă după clase, ci în grupe, în cari elevii să se împărțească după măsura cunoștințelor ce o posed deja în limbile respective. Limbile să se studieze una câte una, nu mai multe deodată. O limbă trebuie atâta studiată până când elevul o posedă perfect atât în vorbire cât și în scriere. Spre a ajunge la acest grad de cunoștință trebuie ca propunerea să se facă în limba respectivă. În testimoniile de maturitate să se arate și gradul în care elevul posedă o limbă. Ca limbă obligată în școlile comerciale recomandă singură limba germană. Studiul celorlalte limbi să fie lăsat la libera alegere a elevului. Pentru exercițiul limbii să se facă în clasa ultimă a școlilor comerciale exerciții de comptoar practice. În elaboratul camerei comerciale se propune mai departe reducerea numărului școlilor comerciale și propunerea stenografiei ca studiu obligat. Să se dea mai mare importanță ca până acum economiei naționale, iar în schimb merceologia și tehnologia să nu formeze studiu obligat la examenul de maturitate; să se pună mai mare pond pe gimnastică. Pledează apoi pentru ideea ca să se întemeieze școli comerciale inferioare cu câte două clase și cursuri pregătitoare, în cari să se propună comercianților tineri și tuturor celor aplicați la această branșă studii de specialitate. La întrebarea, că să se mai lungească sau nu durata învățământului în școlile comerciale elaboratul răspunde: că, dacă se va reduce materialul de învățământ, o lungire a duratei nu este absolut indispensabilă. Dacă însă materialul de învățământ nu se reduce, atunci durata va trebui lungită la 4 ani. Pentru ca elevii să nu studieze cu un an mai mult ca până acum, va trebui ca absolvirea clasei a III. a unei școli medii să îndreptățească pe elev de a fi primit într-o școală comercială. C.

Bursa de București.

Cursul din 28 Octombrie 1903.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	99 ¹ / ₂
" " 1892 5%	" "	100 ¹ / ₂
" " 274 mil. 4%	" "	88 ³ / ₄
" " 1898 4%	" "	89
Fonc. rurale 5%	" "	101 ⁵ / ₈
" " 4%	" "	91 ¹ / ₈
Seris. fonc. urb. București 5%	" "	91 ¹ / ₈
" " Iași "	" "	85 ³ / ₄

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 28 Octombrie 1903.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde	7.45—7.90
" " Tisa	" " "	7.50—8.05
" " Pesta	" " "	7.40—7.95
" " Alba-reg.	" " "	7.50—8.—
" " Bacica	" " "	7.55—7.85
Secară	" " "	6.10—6.30
Orz	" " "	5.40—5.70
OVES	" " "	5.45—5.70
Porumb	" " "	6.15—6.25
Rapiță	" " "	10.50—11.—
Turtură de porc B.-Pesta	" " "	67.—
Slănină (clisă)	" " "	57.00—57.50

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 28 Octombrie 1903.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpesta vinde	
Datoria publică comună.				
		v cor.	p. 100 K	
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	100.50	100.75	
5	" " arg. Ian, Iulie. 16% "	100.25	100.75	
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 200.— v. c. 20% "	174.—	175.—	
5	" " " 1860 à fl. 500.— " 20% "	154.75	155.—	
5	" " " 1860 à fl. 100.— " 20% "	185.—	186.—	
—	" " " 1864 à fl. 100.— " 20% "	256.—	256.—	
Datoria publică austriacă.				
4	Renta austr. aur., scut. de dare	119.90	119.75	
4	" " Cor.	100.40	100.25	
3 ¹ / ₂	" " de invest.	92.70	—	
Datoria publică ungară.				
4	Renta ung. aur. . . . . scut. de dare	118.45	118.75	
4	" " Cor. . . . . " " "	98.25	98.35	
3 ¹ / ₂	" " " " " " " " " " "	89.40	89.70	
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. " " "	207.50	208.—	
4	" p. regul. Tisei . . . . . sc. de dare	156.80	157.—	
4 ¹ / ₂	Oblig. de regalii croat-slav.	101.40	102.—	
3	Impr. p. regul. Porților de fier	86.50	86.25	
4	Oblig. rurale croato-slavone	98.25	98.75	
4	" " ungare . . . . . " " "	98.55	98.90	
Alte datorii publice.				
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	286.—	—	
4	Obl. Soc. Temes-Bega	98.—	97.15	
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	106.75	—	
2	Oblig. " cu premii à 100 fr. sârbesci	90.—	—	
—	Oblig. " cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	139.—	—	
—	Impr. bulgar 1889	107.40	108.—	
Scrisuri fonciare și a. a.				
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100.50	—	
3	" " " " " " " " " " " " "	297.—	—	
4	Banca austro-ungară 40 ¹ / ₂ ani	101.95	101.95	
4	" " " " " " " " " " " " "	—	101.95	
4 ¹ / ₂	Banca com. ung. Pesta	100.75	101.—	
4 ¹ / ₂	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	106.55	106.25	
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 ¹ / ₂ ani	99.85	101.—	
4	" " " " " " " " " " " " "	97.60	98.60	
4	Inst. de credit fonciar ungar	99.30	99.75	
3 ¹ / ₂	" " " " " " " " " " " " "	99.50	90.—	
4 ¹ / ₂	Banca " hipotecară " ungară "	100.70	101.—	
4	" " " " " " " " " " " " "	100.80	99.50	
4	" " " " " " " " " " " " "	265.—	132.50	
3 ⁰ / ₁₀	Banca hip. ung. cu premii	—	113.25	
5	Albina, Sibiu	—	102.—	
4 ¹ / ₂	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102.50	
4 ¹ / ₂	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	102.25	
Losuri.				
	Basilica, à fl. 5.—	19.80	20.50	
	Credit, à fl. 100.—	463.—	476.—	
	Clary, à fl. 40.— v. c.	180.—	—	
	Buda, à fl. 40.—	173.50	175.—	
	Pálffy, à fl. 40.—	171.—	171.—	
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10.—	54.10	56.—	
	" " ungară, à fl. 5.—	27.65	28.—	
	Rudolf, à fl. 10.—	71.—	—	
	Salm, à fl. 40.— v. c.	235.—	—	
	Salzburg, à fl. 20.—	79.—	—	
	St. Genois à fl. 40.— v. c.	280.—	—	
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	530.—	—	
	Triest, à fl. 50.—	250.—	—	
	"Jó sziv", à K. 4.—	—	10.50	
Prețul per bucată	Valute.			
		Galbini austr. sau ung.	11.39	11.43
		" c. reg.	11.37	11.36
		Napoleon d'or (20 frci sau 8 fl. v. a.)	19.08	19.09
		20 Marce germ. aur	23.54	23.54
		Ruble rusești de hârtie per bucată	—	2.54
		Bilete germ. 100 M.	117.42	117.52
		" franc. 100 Fr.	—	95.40
		" ital 100 Lire	95.45	95.65
		Ruble, bilete, 100	253.75	—
	Lei românesci, 100	—	95.75	

